

Opravična št.:

Up-911/15

ECLI:

ECLI:SI:USRS:2017:Up.911.15

Akt:

Sodba Vrhovnega sodišča št. I Ips 55478/2012 z dne 3. 9. 2015, sodba Višjega sodišča v Mariboru št. IV Kp 55478/2012 z dne 25. 11. 2014 in sodba Okrajnega sodišča v Novem mestu št. I K 55478/2012 z dne 27. 3. 2014

Izrek:

Sodba Vrhovnega sodišča št. I Ips 55478/2012 z dne 3. 9. 2015, sodba Višjega sodišča v Mariboru št. IV Kp 55478/2012 z dne 25. 11. 2014 in sodba Okrajnega sodišča v Novem mestu št. I K 55478/2012 z dne 27. 3. 2014 se razveljavijo. Zadeva se vrne Okrajnemu sodišču v Novem mestu v novo odločanje.

Evidenčni stavek:

V skladu s prvim odstavkom 28. člena Ustave je posameznika dovoljeno spoznati za odgovornega izvršitve kaznivega dejanja in mu izreči sankcijo zanj le, če njegovo konkretno opredeljeno ravnanje ustreza jasni opredelitvi kaznivega dejanja v kazenskem zakonu, ki je veljal, še preden je bilo ravnanje storjeno.

Geslo:

1.5.51.2.10 - Ustavno sodstvo - Odločbe - Vrste odločitev Ustavnega sodišča - V postopku odločanja o ustavni pritožbi - Razveljavitev/odprava izpodbijanega akta in vrnitev v novo odločanje.

3.14 - Splošna načela - Nullum crimen, nulla poena sine lege.

1.4.10.6 - Ustavno sodstvo - Postopek - Vmesni postopki - Izločitev sodnika.

Pravna podlaga:

Člen 28.1, Ustava [URS]

Člen 59.1, Zakon o Ustavnem sodišču [ZUstS]

Opomba:

⌘

Dokument v PDF obliki:

 [Up-911-15.pdf](#)

Polno besedilo:

Up-911/15-11

14. 9. 2017

ODLOČBA

Ustavno sodišče je v postopku odločanja o ustavni pritožbi Boštjana Inkreta, Novo mesto, ki ga zastopa Matjaž Medle, odvetnik v Novem mestu, na seji 14. septembra 2017

odločilo:

Sodba Vrhovnega sodišča št. I Ips 55478/2012 z dne 3. 9. 2015, sodba Višjega sodišča v Mariboru št. IV Kp 55478/2012 z dne 25. 11. 2014 in sodba Okrajnega sodišča v Novem mestu št. I K 55478/2012 z dne 27. 3. 2014 se razveljavijo. Zadeva se vrne Okrajnemu sodišču v Novem mestu v novo odločanje.

OBRAZLOŽITEV

A.

1. Pritožnik je bil s sodbo Okrajnega sodišča v Novem mestu spoznan za krivega storitve kaznivega dejanja goljufije po prvem odstavku 211. člena Kazenskega zakonika (Uradni list RS, št. 50/12 - uradno prečiščeno besedilo - v nadaljevanju KZ-1). Izrečena mu je bila pogojna obsodba, sodišče pa mu je tudi naložilo plačilo premoženjskopravnega zahtevka v višini 760 EUR. Okrajno sodišče v Novem mestu ni verjelo obdolžencu, da ni imel namena ogoljufati oškodovanca. Pri tem se je oprlo na za sodišče prepričljivo izpoved oškodovanca. Na podlagi ugotovljenih objektivnih elementov kaznivega dejanja (dogovor, nastala škoda, pritožnik je v nasprotju z dogovorom odpeljal hladilnik in štedilnik) je ugotovilo, da je obdolženi poleti 2011 ob dogovoru z oškodovancem temu zamolčal, da v stanovanju ne bo pustil dveh predmetov, ki ju je napisal na seznam opreme, ki se jo je zavezal pustiti v stanovanju. S tem naj bi oškodovanca preslepil, da je na dogovor pristal. Njegov namen naj bi bil že od začetka ne pustiti teh dveh predmetov v stanovanju ter si s tem pridobiti protipravno premoženjsko korist v obliki neplačane najemnine v višini 760 EUR. S tem je sodišče ocenilo, da je obdolženi izpolnil vse zakonske znake kaznivega dejanja goljufije po prvem odstavku 211. člena KZ-1 in da je obravnavano kaznivo dejanje storil z direktnim naklepom.

2. Višje sodišče v Mariboru je pritožbo pritožnikovega zagovornika v celoti zavrnilo kot neutemeljeno. Splošno je ugotovilo, da je pritožbeni očitke, da naj bi Okrajno sodišče zmotno in nepopolno ugotovilo dejansko stanje, neutemeljen. Okrajno sodišče naj bi razjasnilo vsa odločilna dejstva, zagovor obdolženca in dokaze pa pravilno ocenilo in na tej podlagi zanesljivo zaključilo, da naj bi obdolženec izvršil kaznivo dejanje in da je zanj kazensko odgovoren. Poleg tega naj bi navedlo tehtne in prepričljive razloge za izrek, s katerimi je Višje sodišče v celoti soglašalo. Oškodovanec naj bi prepričljivo pojasnil, da sta bila predmeta aprila 2012, ko naj bi stanovanje razkazoval novima najemnikoma, še v stanovanju, pritožnik pa naj ne bi povedal, da ju namerava odpeljati, ker naj bi že bila poplačana s plačilom najemnine. Zato naj bi sodišče prve stopnje oškodovancu verjelo, da se je čutil ogoljufanega, ko je po izselitvi pritožnika ugotovil, da ju je obdolženec odpeljal.

3. Tudi Vrhovno sodišče je zavrnilo pritožnikovo zahtevo za varstvo zakonitosti, kljub pritrjevanju vrhovne državne tožilke, da je zahteva za varstvo zakonitosti utemeljena. Vrhovno sodišče je zahtevo za varstvo zakonitosti kot neutemeljeno zavrnilo, ker naj ne bi šlo za primer, ko opis dejanja ne bi vseboval vseh potrebnih konkretnih opredelitev zakonskih znakov kaznivega dejanja goljufije. Za konkretizacijo tega zakonskega znaka naj bi po mnenju Vrhovnega sodišča zadoščalo, da je Okrajno sodišče v opisu dejanja izrecno navedlo, da je pritožnik "poleti 2011 z najemodajalcem Ivanom Stanišo sklenil dogovor" in da je s tem "Stanišo spravil v zmoto, da mu je slednji verjel". To naj bi nedvoumno in dovolj določno pomenilo, da je imel pritožnik specifičen in goljufiv namen že od samega začetka, tj. od leta 2011, ko je sklenil dogovor. Ta namen naj bi pritožnik udeležil 30. 4. 2012, ko naj bi se izselil iz najemniškega stanovanja in s seboj odpeljal sporna predmeta.

4. Pritožnik v ustavni pritožbi zatrjuje kršitev pravice do učinkovitega pravnega sredstva iz 25. člena Ustave zaradi stališča Vrhovnega sodišča, da je pritožnik z navedbami, da sta sodbi Okrajnega in Višjega sodišča obremenjeni z absolutno bistveno kršitvijo določb kazenskega postopka, dejansko izpodbijal ugotovljeno dejansko stanje. To stališče Vrhovnega sodišča naj bi bilo po pritožnikovem mnenju napačno, saj naj bi pritožnik pri svojih očitkih, da je sodišče prišlo do nelogičnih zaključkov, ki ne izhajajo iz ugotovljenega dejanskega stanja oziroma so z njim v očitnem nasprotju, izhajal iz ugotovljenega dejanskega stanja. Pritožnik tudi zatrjuje, da so sodišča kršila načelo zakonitosti iz 28. člena Ustave, ker je bil obsojen za kaznivo dejanje goljufije, kljub temu da niso bili dokazani vsi nujni zakonski znaki tega kaznivega dejanja oziroma kljub temu da so zakonski znaki manjkali že v opisu ravnanja pritožnika v obtožnem predlogu državnega tožilstva. V obtožnem predlogu in sodbi naj bi manjkal nujni zakonski znak kaznivega dejanja goljufije, tj. goljufivi namen oziroma obarvani naklep (*dolus coloratus*) storilca v trenutku začetka izvrševanja kaznivega dejanja, ko naj bi pritožnik z oškodovancem sklenil dogovor o vštetju vrednosti opreme v najemnino. Obrazložitev Vrhovnega sodišča, da je že očitek iz obtožbe, da "je pritožnik poleti 2011 z najemodajalcem sklenil dogovor in ga s tem spravil v zmoto, da mu je najemodajalec zato verjel" nedvoumno in določno pomenil, da je imel pritožnik goljufivi namen od samega začetka, naj bi bila napačna. Iz dokaznega postopka naj namreč ne bi bilo mogoče s standardom gotovosti zaključiti, da je imel pritožnik že ob sklenitvi dogovora, da bo v zameno za nekajmesečno neplačevanje najemnine ob izselitvi v stanovanju pustil stanovanjsko opremo, določeno s popisom opreme, namen ne pustiti štedilnika in hladilnika v stanovanju in s tem namen ogoljufati oškodovanca. Dogovor med oškodovancem in pritožnikom naj bi pomenil zgolj civilnopravno razmerje med njima. Pritožnik se sklicuje na sodno prakso (tj. na sodbo Vrhovnega sodišča št. I Ips 4574/2012 z dne 13. 12. 2012) in zatrjuje, da bi moral državni tožilec že v obtožnem predlogu v opis njegovega ravnanja, ki naj bi bilo izvršitveno ravnanje goljufije, vnesti tudi dejstvo, ki kaže na njegov goljufivi namen, ker očitano ravnanje (sklenitev dogovora) dopušča različne pravne ocene glede obstoja goljufivega namena. Državni tožilec naj tega ne bi storil, iz opisa ravnanja v obtožnem predlogu pa naj ne bi bilo razvidno, da je imel storilec goljufivi namen že ob sklenitvi dogovora z oškodovancem. To naj bi bilo upoštevno tudi zato, ker naj bi opredelitev kaznivega dejanja goljufije iz prvega odstavka 211. člena KZ-1 nujno zahtevala, da mora goljufivi namen storilca obstajati že ob sklenitvi tega dogovora, in naj ne bi zadoščalo, da se tak storilčev namen pojavi naknadno. Napačno naj bi bilo tudi stališče Vrhovnega sodišča, da je obstoj goljufivega namena konkretiziran že s samo sklenitvijo dogovora. Ker naj tega zakonskega znaka ne bi vseboval že obtožni akt, naj tudi sodišča kasneje v svojih sodbah ne bi konkretizirala tega zakonskega znaka, pritožnik pa naj bi bil obsojen za ravnanje, ki ni kaznivo

dejanje. S tem naj bi bilo kršeno načelo zakonitosti iz 28. člena Ustave. Pritožnik nadalje zatrjuje, da se pritožbeno sodišče ni opredelilo do tega očitka v pritožbi, Vrhovno sodišče pa naj bi napačno odločilo, da je prvostopenjsko sodišče primerno opravilo konkretizacijo zakonskih znakov kaznivega dejanja. S tem naj bi Vrhovno sodišče odločilo v nasprotju z ustaljeno sodno prakso. Posledično naj pritožniku ne bi bilo zagotovljeno enako varstvo pravic (22. člen Ustave), pravica do nepristranskega sodnika (23. člen Ustave) kot tudi pravica do učinkovitega pravnega sredstva (25. člen Ustave).

5. Ustavno sodišče je s sklepom senata št. Up-911/15 z dne 20. 12. 2016 ustavno pritožbo sprejelo v obravnavo, zlasti z namenom, da se presodi, ali je bila pritožniku kršena pravica iz prvega odstavka 28. člena Ustave (načelo zakonitosti). V skladu s prvim odstavkom 56. člena Zakona o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 64/07 – uradno prečiščeno besedilo in 109/12 – v nadaljevanju ZUstS) je o sprejemu ustavne pritožbe obvestilo pritožnika in Vrhovno sodišče.

B.

6. Ustava v prvem odstavku 28. člena določa, da nihče ne sme biti kaznovan za dejanje, za katero ni zakon določil, da je kaznivo, in ni zanj predpisal kazni, še preden je bilo dejanje storjeno. Ta ustavna določba, ki ureja načelo zakonitosti v kazenskem pravu, ima dva naslovnika. Po eni strani naslavlja normodajalca – prepoveduje mu, da bi kaznivo dejanje in ustrezajočo kazen opredelil retroaktivno, nejasno ali s predpisom, ki ni zakon. Po drugi strani pa ta ustavna določba naslavlja tudi sodnika kot razlagalca zakona – ta sme posameznika obsoditi za kaznivo dejanje le, če njegovo ravnanje izpolnjuje zakonske znake, katerih določitev ustreza navedenim kriterijem.[1] Če je obdolženec obsojen za dejanje, ki ne izpolnjuje katerega od zakonskih znakov kaznivega dejanja, je prekršeno načelo zakonitosti kot obdolženčeva pravica iz prvega odstavka 28. člena Ustave.[2] Pri presoji, ali obdolženčevo ravnanje ustreza zakonskemu dejanskemu stanu kaznivega dejanja, sodišče v polje kaznivosti ne sme vnašati ničesar, česar ni v to polje z opredelitvijo znakov posameznega kaznivega dejanja jasno in določno vnesel na splošni ravni že zakonodajalec. Sodišče sme uporabiti le tiste metode razlage, ki ostajajo strogo znotraj mogočega besednega pomena.[3] Stališče, da sme sodišče posameznika obsoditi le za dejanje, ki izpolnjuje zakonske znake kaznivega dejanja, pa tudi logično predpostavlja, da mora biti v sodbi (v njenem izreku ali obrazložitvi) opredeljen konkretni dejanski stan očitane kaznivega dejanja. Če namreč kaznivo dejanje ni konkretizirano, silogistično sklepanje sploh ni mogoče. Presoja, ali ravnanje, ki naj bi ga obdolženec storil, ustreza zakonskim znakom kaznivega dejanja, je mogoča samo, če je ravnanje izraženo s konkretnimi okoliščinami.[4] Ta zahteva ne velja le za zakonske znake kaznivega dejanja, ki neposredno sestavljajo opredelitev kaznivega dejanja, ampak tudi za krivdo, ki jo kazenski zakon zahteva pri storilcu posameznega kaznivega dejanja.

7. V skladu z ustaljeno ustavnosodno presojo je sodišče v kazenskem postopku zavezano k ustavnoskladni razlagi kazenskega materialnega prava. Ustavno sodišče v okviru ustavnopravnega nadzora nad sojenjem preverja, ali so sodišča zakon razlagala ustavnoskladno, in sicer v skladu s človekovimi pravicami in temeljnimi svoboščinami.[5] Ustavno sodišče v postopku z ustavno pritožbo ne preverja, ali so sodišča pravilno uporabila materialno pravo in ali so pravilno ugotovila dejansko stanje, temveč ali so s svojo razlago prava kršila človekovo pravico ali temeljno svoboščino.[6] Ustavno sodišče je na podlagi navedenega ocenilo, ali so sodišča v izpodbijanih sodbah izpolnila zahtevo konkretizacije zakonskih znakov kaznivega dejanja, ki izhajajo iz prvega odstavka 28. člena Ustave. Ker se v skladu z ustaljeno ustavnosodno presojo

ustavnomaterialno jamstvo načela zakonitosti v kazenskem pravu nanaša na sodbo in ne na obtožni akt,^[7] Ustavno sodišče ni presojo obtožnega predloga.

8. Pritožnik je bil obsojen za kaznivo dejanje goljufije po prvem odstavku 211. člena KZ-1, ki ga izvrši, kdor, zato da bi sebi ali komu drugemu pridobil protipravno premoženjsko korist, spravi koga z lažnim prikazovanjem ali prikrivanjem dejanskih okoliščin v zmotu ali ga pusti v zmoti in ga s tem zapelje, da ta v škodo svojega ali tujega premoženja kaj stori ali opusti. Pritožnik naj bi kaznivo dejanje izvršil s tem, da je neugotovljivega dne poleti 2011 z najemodajalcem Ivanom Stanišo sklenil dogovor, da bo ob izselitvi iz najemniškega stanovanja na naslovu Črmošnjice pri Stopicali 74 v tem stanovanju pustil stanovanjsko opremo, med drugim tudi indukcijski štedilnik in hladilnik Beko; pri tem je opremo popisal in sta se s Stanišo dogovorila za skupno vrednost opreme v znesku 2.100 EUR, kar je pritožnik s svojim podpisom tudi potrdil, za navedeni znesek pa naj bi mu Staniša zmanjšal plačilo najemnine. S tem naj bi Stanišo spravil v zmotu, da mu je verjel, nato pa izkoristil Staniševo odsotnost in se dne 30. 4. 2012 izselil iz najemniškega stanovanja in s seboj kljub njunemu dogovoru odpeljal tudi indukcijski štedilnik in hladilnik Beko. Stanišo naj bi oškodoval za najmanj 760 EUR.

9. Glede na zahtevo, ki v skladu z ustaljeno ustavnosodno presojo izhaja iz prvega odstavka 28. člena Ustave, mora sodba vsebovati konkretizacijo vseh zakonskih znakov kaznivega dejanja. Ker se za izvršitev kaznivega dejanja goljufije po prvem odstavku 211. člena KZ-1 poleg naklepa zahteva še poseben namen storilca, zadošča za njegovo izvršitev le obarvani naklep (*dolus coloratus*), ki ga mora imeti storilec že ob sklenitvi posla oziroma pravnega razmerja.^[8] Glede na navedeno bi morala sodišča v sodbi konkretizirati oziroma obrazložiti tudi obstoj goljufivega namena pri pritožniku v trenutku sklenitve dogovora z najemodajalcem poleti 2011.

10. Okrajno sodišče je goljufivi namen obrazložilo z obstojem dogovora z najemodajalcem, ki kasneje objektivno sicer ni bil izpolnjen, in z navedbo, da je bil s tem najemodajalec spravljen v zmotu, da bodo predmeti puščeni v najemniškem stanovanju. Slednja pomeni zgolj prepis abstraktnega zakonskega znaka iz prvega odstavka 211. člena KZ-1 ("spravi v zmotu"), zato ne pomeni konkretizacije storilčevega goljufivega namena v trenutku sklenitve dogovora. Enako velja za obstoj omenjenega dogovora. V sodbi Okrajnega sodišča zato niso navedena dejstva, ki bi pomenila konkretizacijo obstoja pritožnikovega goljufivega namena v trenutku sklenitve dogovora poleti 2011. Ugotovitev Višjega sodišča, da se je oškodovanec počutil oškodovanega, je z vidika presoje zakonskih znakov kaznivega dejanja goljufije, tudi goljufivega namena, neupoštevna. Vrhovno sodišče pa je tako kot Okrajno sodišče odločilo, da je goljufivi namen pritožnika v trenutku sklenitve dogovora 2011 konkretiziran z dejstvom, da je pritožnik poleti 2011 z najemodajalcem sklenil dogovor z opredeljeno vsebino in da je s tem pritožnik Stanišo spravil v zmotu.

11. Zakonski znaki izvršitvenega ravnanja ("sklenitev dogovora"), spravljanja v zmotu ("s tem Stanišo spravil v zmotu") in goljufivi namen v trenutku sklenitve dogovora so različni in samostojni elementi kaznivega dejanja goljufije, katerih izpolnitev mora sodišče ugotoviti. Sklenitev dogovora in spravljanje v zmotu sta zakonska znaka, ki sta del opredelitve kaznivega dejanja glede na zakonsko opredelitev kaznivega dejanja iz prvega odstavka 211. člena KZ-1. Goljufivi namen pa pomeni obliko krivde in je samostojni znak kaznivega dejanja. Goljufivega namena zato ni dopustno razlagati tako, da bi se zli z drugimi (samostojnimi) zakonskimi znaki in bi izpolnitev slednjih avtomatično pomenila tudi izpolnitev prvega.^[9] S konkretizacijo

izvršitvenega ravnanja in s prepisom zakonskega znaka "spravljanja v zmoto" pa ni mogoče utemeljevati, da je imel pritožnik (tudi) goljufivi namen.

12. Nobeno izmed sodišč torej s svojo razlago goljufivega namena ni izpolnilo dolžnosti konkretizacije zakonskega znaka, ki izhaja iz prvega odstavka 28. člena Ustave. Že zato je bila z izpodbijanimi sodbami pritožniku kršena pravica, ki jo Ustava zagotavlja kot ustavnomaterialno jamstvo obdolžencu v kazenskem postopku. Zato je Ustavno sodišče izpodbijane sodbe razveljavilo. Zadevo je glede na naravo ugotovljene kršitve vrnilo prvostopenjskemu sodišču v novo odločanje.

13. Ker je bilo treba izpodbijano odločitev razveljaviti že zaradi kršitve prvega odstavka 28. člena Ustave, se Ustavno sodišče ni spuščalo v presojo drugih zatrjevanih kršitev.

C.

14. Ustavno sodišče je sprejelo to odločbo na podlagi prvega odstavka 59. člena ZUstS v sestavi: predsednica dr. Jadranka Sovdat ter sodnice in sodniki dr. Matej Accetto, dr. Dunja Jadek Pensa, DDr. Klemen Jaklič, dr. Rajko Knez, dr. Etelka Korpič – Horvat in dr. Špelca Mežnar. Sodnik Marko Šorli je bil pri odločanju o zadevi izločen. Ustavno sodišče je odločbo sprejelo soglasno.

dr. Jadranka Sovdat
Predsednica

⇒

[1] Glej odločbe Ustavnega sodišča št. Up-879/14, št. Up-883/14 in št. Up-889/14, vse z dne 20. 4. 2015 (Uradni list RS, št. 30/15).

[2] Tako odločba Ustavnega sodišča št. Up-259/00 z dne 20. 2. 2003 (Uradni list RS, št. 26/03, in OdlUS XII, 51), 12. točka obrazložitve.

[3] Prav tam.

[4] Glej 25. točko odločbe Ustavnega sodišča št. Up-879/14.

[5] Prim. odločbo Ustavnega sodišča št. Up-879/14, 22. točka obrazložitve.

[6] Presoja, ali so sodišča odločilno dejstvo konkretnega dejanskega stanu pravilno ugotovila, je vprašanje pravilne ugotovitve dejanskega stanja oziroma pravilne dokazne presoje, ki sta v pristojnosti sodišč. Primerjaj z odločbo št. Up-879/14, 22. točka obrazložitve.

[7] Prav tam, 19. točka obrazložitve.

[8] M. Deisinger, Kazenski zakonik s komentarjem, posebni del, GV Založba, Ljubljana 2002, str. 407; L. Selinšek, Kazensko pravo, GV Založba, Ljubljana 2007, str. 397. Za izvršitev tega kaznivega dejanja ne zadošča, da se goljufivi namen storilca (oziroma namen z lažnim prikazovanjem ali prikrievanjem dejanskih okoliščin pridobiti protipravno premoženjsko korist) pojavi kasneje, med izvrševanjem posla oziroma razmerja.

[9] Primerjaj odločbo Ustavnega sodišča št. Up-879/14, 40. točka obrazložitve.

⇒

Vrsta zadeve:

ustavna pritožba

Vrsta akta:

posamični akt

Vlagatelj:

Boštjan Inkret, Novo mesto

Datum vloge:

1. 12. 2015

Datum odločitve:

14. 9. 2017

Vrsta odločitve:

odločba

Vrsta rešitve:

razveljavitev ali odprava

Objava:

Uradni list RS, št. 55/2017

Dokument:

US31185